

עבודה זרה ב

שווערד

1. ריטב"א על מסכת עבודה זרה דף ב/א

שלשה ימים מפרש בגמ' משום דלהקרבה בעי שלשה ימים לומר דמאז הוא מקריב צרכי ע"ז שלו וא"ת הניחא לענין מה שאסר למכור להם מידי דתקרובת משום (לפי) עור אלא להלוותן ולהשאילן דטעמא משום דאזיל ומודה הני ג' ימים מאי עבידתיהו ויש לומר דכל הרוחה דאתי ליה משעה שהוא מסתכל בצרכי עבודה זרה שלו תולה בע"ג שלו ואזיל ומודה לה ביום אידו:

2. חדושי הר"ן על עבודה זרה דף ב ע/א

מתני' לשאת ולתת עמהם. פירש"י ז"ל משום דאזיל ומודה לעבודה זרה ביום אידם, ואע"ג דבעינן בגמ' האי לשאת ולתת אי משום הרוחה הוא כלומר ואזיל ומודה או משום לפני עור לא תתן מכשול ולא אפשיטא, נקיט ליה רש"י ז"ל לטעמא דאזיל ומודה משום דסוגיין בגמ' הכי וכמו שנפרש, והזקיקו לרש"י ז"ל לפרש משום דאזיל ומודה ביום אידם ולא פירש דאזיל ומודה מהשתא, שאם אתה אומר כן שכל מה שהוא מרויח שלשה ימים קודם לאידו מיד הוא מודה לעבודה זרה שלו אם כן למה אמרו בברייתא (ו' ב') דתני רב זביד בדבי ר' אושעיא דבר שאין מתקיים מוכרין להם הא אזיל ומודה סמוך למקחו, אלא על כרחיך לא חיישינן דאזיל ומודה עד יום אידו ולפיכך כל שאין אותו דבר בעינן ביום אידו אינו מודה עליו:

3. שו"ע יורה דעה - סימן קמח - דיני חגי העובדי כוכבים:

(א) שלשה ימים לפני חגם של עובדי עבודת כוכבים אסור ליקח מהם ולמכור להם דבר המתקיים. ומותר למכור להם דבר שאינו מתקיים עד יום חגם, כגון ירקות ותבשיל. וכן אסור להשאיל ולשאול ולהלוותן (בלא רבית) (טור והפוסקים), ללוות מהם ולפורען ולפרע מהם מלוה בשטר או על המשכון, אבל מלוה על פה נפרעים מהם מפני שהוא כמציל מידם, ובזמן דידם תקיפה, אפילו בשטר חשיב כמציל מידם. ואם היא מלוה בריבית, אפילו במשכון חשיב כמציל מידם: (ד) במה דברים אמורים, בארץ ישראל. אבל בשאר ארצות אינו אסור אלא יום חגם בלבד: (יב) יש אומרים שאין כל דברים אלו אמורים אלא באותו זמן, אבל בזמן הזה אינם עובדי עבודת כוכבים לפיכך מותר לשאת ולתת עמהם ביום חגם ולהלוותם וכל שאר דברים: הגה - ואפילו נותנים המעות לכהנים, אין עושין מהם תקרובת או נוי עבודת כוכבים, אלא הכהנים אוכלים ושותים בו; ועוד דאית בזה משום איבה אם נפרוש עצמנו מהם ביום חגם, ואנו שרויים ביניהם וצריכים לשאת ולתת עמהם כל השנה. ולכן אם נכנס לעיר ומצאם שמחים ביום חגם, ישמח עמהם משום איבה דהוי כמחניף להם (הכל בטור). ומ"מ בעל נפש ירחיק מלשמוח עמהם אם יוכל לעשות שלא יהיה לו איבה בדבר. (ב"ב בשם הר"ן) וכן אם שולח דורון לעובד כוכבים בזמן הזה ביום אחד שיש להם סימן אם יגיע להם דורון בתג ההוא, אם אפשר לו ישלח לו מבערב, ואם לא, ישלח לו בתג עצמו (ת"ה סימן קצ"ה):

4. מהרש"א על עבודה זרה דף ב/א

באות ומעידות וכו'. הענין כמ"ש המקובלים כי בכל מעשה ידי אדם נברא דבר רוחני לפי המעשה כמ"ש שעושה המצוה נותן כח בפמליא של מעלה וכן בהפך עושה העבירה מתיש כח פמליא של מעלה ונותן כח לצד הטומאה והם עדים המעידים עליו כמ"ש יוצרי פסל וגו' ועדיהן וגו' והוא העד המעיד שאמרו בפרקי אבות הקב"ה הוא העד הוא הדיין היינו הוא העד הרואה שהוא נעשה דין וק"ל:

5. ספר בנייהו בן יהוידע על עבודה זרה דף ב/א

אמר ר' יהושע בן לוי כל מצות שישראל עושין בעולם הזה הן באות ומעידות עליהם לעולם הבא. נ"ל בס"ד נקיט תיבת כל, לומר בין מצות דאורייתא בין מצות דרבנן בין הידור מצוה, מכולם נבראים מלאכים כפי המדרגה של אותה מצוה, ואותם המלאכים באים ומעידים עליהם, שנאמר יתנו עדיהם ויצדקו, עדיהם לשון עדי וקשוט, כמו את עדים מהר חורב [שמות ל"ג ו']. דכחות הקדושים הנבראים מן המצות הם עדי וקשוט לבעליהם. גם אמר הן באות ומעידות, רמז בתיבת הן לומר דאין הדבר כמו בית דין של מטה שהבעל דין הוא מביא את עדיו לזכות את עצמו, אלא כאן הן באות מאליהן, על דרך שאמר הכתוב [ישעיה נ"ח ח'] והלך לפניך צדקך, גם פירש ואמר שעושין ישראל, לשלול בני נח, דאין נברא כח קדוש ממצותם:

6. ספר תורת חיים על עבודה זרה דף ב/ב

שווקים להושיב בהן זונות. תימא אמאי לא קאמר לעשות בהן סחורה וכל דבר. והתוספות כתבו דמגנה אותם בדבר גנאי כל מה שיכול וכו' ודוחק הוא דלמה יגנה אותם בשביל מה שמבקשין שכר לא יתן שכר ולא יגנה. ... לכך נראה דשווקים ומרחצאות וכל הנך דבסמוך תיקוני מדינה נינהו ותחילת עשייתן לצורך כל אדם הוא בין עובדי כוכבים ומזלות בין ישראל אלא דאינהו שקורי קא משקרי ואומרים שלא עשו אותן אלא בשביל ישראל לחוד שיתעסקו בתורה ולכך רוצים ליטול שכר גדול כישראל שכל המסייע את חברו ללמוד תורה חולק עמו בשכרו כדאשכחן ביששכר וזבולן ... ולכך איצטריך למימר תיקנתם שווקים להושיב בהן זונות פי' דתחילת עשייתן לא הוה לצורך תיקון המדינה אלא כדי להושיב בהן זונות דאורחא דמלתא להיות זונות ורווקים מצויין בשווקים ונתכוונתם לעשות שוק של זונות. ... שעשו כן בשביל עצמן ...

7. ספר בנייהו בן יהוידע על עבודה זרה דף ב/ב

וכולן לא עשינו אלא בשביל ישראל. קשא איך עלה על לבם לדבר שקר גמור וגלוי לפני הקב"ה באומרם שעשו לצורך ישראל. ונ"ל בס"ד כונתם אע"פ שעשינו לצרכינו ולעצמינו, עם כל זה בכל זה שעשינו לעצמינו יש בו צורך ישראל כדי שיתפעלו ויאמרו אם כך לעוברי רצונו קל וחומר לעושי רצונו, ועל ידי כך יתאזרו ויזדרזו לעסק התורה ביותר, ואומר להם הקב"ה שוטים הלא לפני גלויה וידועה כוונתכם שלא עשיתם אלא רק לצורך עצמכם ואין משותף בכונתכם כונה זו של צורך ישראל גם כן, כי אדרבה אתם אינכם רוצים שיעסקו ישראל בתורה

ולא יהיו לומדים קל וחומר זה כדי להתאזר בתורה, יען כי כלום יש בכם מגיד זאת, הלא אדרבה אתם אומרים להם שטוב להם שלא יעסקו בתורה, ואיך תאמרו שכונתכם היתה גם כן בעבור שיקחו קל וחומר ויתעסקו בתורה:

8. ספר תורת חיים על עבודה זרה דף ב/ב

מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה. אע"ג דקרא לא נקט אלא עשו וישמעאל... יש לומר דשאר כל העובדי כוכבים ומזלות נפקא ליה מסיפא דקרא דכתיב ואתא מרבכות קדש כמו שכתב בספר הזוהר והא דנקט קרא הנך תרתי בהדיא טפי משאר כל העובדי כוכבים ומזלות יש לומר משום דהנך תרתי חשיבי מכל העובדי כוכבים ומזלות:

9. ספרי (שמג):

ויאמר ה' מסיני בא כשנגלה הקדוש ברוך הוא ליתן תורה לישראל לא על ישראל בלבד הוא נגלה אלא על כל האומות תחילה הלך אצל בני עשו אמר להם מקבלים אתם את התורה אמרו לו מה כתוב בה אמר להם לא תרצו אמרו כל עצמם של אותם האנשים ואביהם רוצה הוא שנאמר והידים ידי עשו ועל חרבך תחיה הלך אצל בני עמון ומואב אמר להם מקבלים אתם את התורה אמרו לו מה כתוב בה אמר להם לא תנאף אמרו לו כל עצמה של ערוה להם היא שנאמר ותהרין שתי בנות לוט מאביהן הלך אצל בני ישמעאל אמר להם מקבלים אתם את התורה אמרו לו מה כתוב בה אמר להם לא תגנוב אמרו לו כל עצמם אביהם ליסטים היה שנאמר והוא יהיה פרא אדם.

10. ספר שם משמואל פרשת במדבר - שנת תרע"ד

ולדידי יש לומר, דהנה בני עשו ששאלו מה כתיב בתורה השיב להם לא תרצו היפוך טבעם, וכן בני עמון ומואב וישמעאל לכולם השיב מצוה שהיא היפוך טבעם, ומיאנו לקבל, וא"כ יש להם טענה למה לא נאמרה לישראל ג"כ מצוה שהיא היפוך טבעם, ואולי אם היו שומעים שכתוב בהם היפוך טבעם נמי היו ממאנים מלקבל. ובפשיטות יש לומר דישראל לא שאלו כלל מה כתוב בתורה אלא קבלו בתמימות לא ה' שייך להדרש ללא שאלו, אבל האומות ששאלו ורצו להבחין אם טוב לפניהם לקבל הצריך להשיב להם קושט אמרי אמת שזה היפוך טבעם לבל תהי' להם טענה מוטעים היינו. ומ"מ עדיין יש להם קצת טענה אולי חשבו ישראל שאין בה דבר המתנגד לטבעם, אבל אם היו יודעים היו ממאנים.

11. יומא י.

אמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי עתידה רומי שתפול ביד פרס... אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה ברבי אלעאי עתידה רומי שתפול ביד פרס קל וחומר ומה מקדש ראשון שבנאוהו בני שם והחריבוהו כשדיים נפלו כשדיים ביד פרסיים מקדש שני שבנאוהו פרסיים והחריבוהו רומיים אינו דין שיפלו רומיים ביד פרסיים אמר רב עתידה פרס שתפול ביד רומי אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב בנוי ביד סתורי אמר להו אין גזירת מלך היא איכא דאמרי אמר (ליה) [להו] אינהו נמי הא קא סתרי בי כנישתא תניא נמי הכי עתידה פרס שתפול ביד רומי חזא דסתרי בי כנישתא ועוד גזירת מלך הוא שיפלו בניו ביד סותרין דאמר רב יהודה אמר רב אין בן דוד בא עד שתפשוט מלכות רומי הרשעה בכל העולם כולו תשעה חדשים...

12. ספר נצח ישראל פרק כא

אבל עיקר הפירוש כי מלכות ישמעאל ומלכות פרס הכל מלכות אחד. כי אלו ד' מלכויות הם מחולקים בהנהגתם, ואין זה כמו זה. וכמו שאמרו במסכת ע"ז בפרק קמא (ב ע"ב), נכנס מלכות רביעית ואמרים להם במה עסקתם בעולם, אומרת הרבה שווקים תקננו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף וזהב הרבינו. נכנס מלכות פרס, אומרים לה במה עסקתם, אומרים הרבה גשרים עשינו, הרבה כרכים כבשנו, הרבה מלחמות עשינו. ומה תראה כי ה' מלכויות הם מחולקים במעשיהם, שאין זה כזה. והדברים האלו יודעים למה מלכות זה מיוחד בדבר זה, ומלכות אחר מיוחד בדבר אחר. וכמו שה' רוחות הם מחולקים, כך מחולקים אלו ד' מלכויות, שהם נגד אלו ד' רוחות, והם מחולקים. ופרס ומלכות ישמעאל הם מלכות אחד, כאשר הנהגותיהם ומעשיהם שווים. ודבר ידוע הוא כי מלכות פרס ומלכות ישמעאל הם דומים ושונים בעניניהם ובהנהגותיהם, ואין כאן קשיא כלל:

13. מהר"ל חידושי אגדות ע"ז (שם)

ומקשה מאי שנא הני דחשיב, ומאי [שנא] הני דלא חשיב ומתריץ דהני תרתי משכי מלכותיהו עד מלכות המשיח, יש לך להבין דברי חכמים, כי מה שכלל כל העולם, הוא מלכות אדום ומלכות ישמעאל. כי מלכות ישמעאל ומלכות פרס נחשבים כמו מלכות אחד לגמרי, כי יש להם שייכות זה לזה. וכן כל מלכות רומי אע"ג שמלכים הרבה להם הכל מלכות אדום, וכן מלכות ישמעאל ומלכות פרס הכל אחד, כי האומות שיש להם שייכות זה לזה הם נחשבים כאחד. ומפני כי אי אפשר שיהיה העולם נמסר לאומה אחת, כי אין האומות דבקים באחדותו יתברך יהיו שני מלכויות:

14. מלבי"ם דניאל ב:מד

הודיע בזה איך יהיה זה, שזה יהיה ע"י מלחמות גוג ומגוג שיתקבצו כל בני אדום להלחם נגד בני ישמעאל ויכלו זא"ז כמבואר ביחזקאל ובזכריה, ומבואר כי אדום הנרמז בברזל, [כי הוא יהיה תקיף בעת ההיא נגד ישמעאל], ויון הנרמז בנחשת הם בני מלכות אחת, ותחת מלכות בני ישמעאל יהיו אז מדי ופרס הנרמז מחסף, ובבל הנרמז בזהב, שכולם אחוזים במלכות בני ישמעאל כנודע, ועז"א והדקת פרזלא נחשא - ר"ל הברזל והנחושת שהם אדום ויון הם יהדקו את כספא חספא ודהבא - את בני ישמעאל שהוא החרס הכולל הכסף והזהב, שהוא פרס ובבל, אלקים הגדול הודיע להמלך מה שיהיה אחרי זה - איך האבן תגדל לעולם וזה יהיה קץ הימים ותכליתם, ואמר שיציב חלמא - והחלום יש לו קיום, וא"כ מהימן פתרונו - כי נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם:

15. תוספות ריד (מהדורא תנינא ע"ז ב.)

אלא עיקר חשיבותיה של פרס יותר משאר אומות אינו אלא משום דמשכא מלכותא עד דאתי משיחא... ואע"פ שמלכות יון השפילה מלכות פרס הנ"מ שלא תמלוד על ישראל שהיו בא"י בבית שני אבל היא מולכת במלכותא וכל גליות של בבל משועבדים תחתי' עד ביאת המשיח וזהו מה שאומר לפנינו סברי אינהו מישתעבדי בישראל אכן לא משתעבדינן בהו דאע"ג דכמה אומות שיעבדו ישראל כגון מצרים ובבל ויון מ"מ אלו שיעבדו לפי שעה וכלה שיעבודם אבל רומי ופרס משעבדים בישראל עד ביאת המשיח שהרי עד אז מושלת מלכותם ורומי היא משעבדת בגליות מלכות רומי ופרס היא משעבדת בגליות בבל והיא מלכות ישמעאל המולכת עכשיו